

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377
e-mail:
hist.kringbaerne@zonnet.nl
Internet:
www.home.zonnet.nl/
hist.kringbaerne

Ereleden
J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
H. Bronkhorst
mr. C.C.M. Collard †

Voorzitter
T. Stein
Uytenbosch 22
3743 JD Baarn
tel. (035) 5420725

Algemeen Secretaris
J. Veldhuysen-Hogenaar
Nieuwstraat 19
3743 BK Baarn
tel. (035) 5430479

Penningmeester
G.B. Roskamp-Nijenhuis
Spoorstraat 7
3743 EG Baarn
tel. (035) 5423483

Overige bestuursleden
J. van Berkum
tel. (035) 5415949

H. Haas
tel. (035) 5414218

Werkgroep Oudheidkamer
Vacature

Werkgroep Oude Begraafplaats
Vacature

Werkgroep Archeologie
J.W.A.A. van der Laan
De Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

Werkgroep Baerne
J. Kruidenier
Smutslaan 2A
3743 CG Baarn
tel. (035) 5417860

Ledenadministratie
N. Kuijt-Smit
Van Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065
e-mail: ekuijt@zonnet.nl

Redactie Baerne
T. Biemans
F.J. Booy
H. Bronkhorst
J.C. Kruidenier

Eindredactie en lay-out
G. Brouwer / A. Twigt

Bezoekadres en bezoektijden **Oudheidkamer**

Hoofdstraat 1 Baarn. Ingang via de bibliotheek, lift naar jeugdbibliotheek. Op woensdagen van 14.00 tot 16.00 uur en op zaterdagen van 11.00 tot 13.00 uur. Voor informatie of een afspraak kunt u tijdens openingsuren bellen met (035) 5430377 of een e-mail sturen: hist.kringbaerne@zonnet.nl

Contributie

Per adres: minimaal € 14,- per jaar

Verzendkosten buiten Baarn

Bij betaling van de contributie a.u.b. uw vrijwillige bijdrage in de verzendkosten overmaken.
Postbankrek.nr.: 41.92.133
Losse verkoop *Baerne*: € 2,50
Verkrijgbaar bij N. Kuijt-Smit,
Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69,
Baarn en de VVV/ANWB, Brinkstraat
12, Baarn

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.
Het tijdschrift *Baerne* komt mede tot stand door Drukkerij Bakker Baarn

INHOUD

	pag.
Van de redactie	2
Blik op de Brinkstraat (deel 5)	Frits Booy 3
Een kleuterschool voor Nieuw-Amsterdam (deel 2-slot)	Jaap Kruidenier 7
Actueel van toen	19
Honderd jaar beeldende kunst in Baarn (deel 2)	Gerard Brouwer 20
Verenigingsnieuws w.o.	26
in memoriam Trik Zeillemaker,	Teun Stein 26
programma 2006	26
een bijzondere schenking	28

voorzijde omslag: viering van het 25-jarig bestaan van slagerij Van Moorselaar in 1957

VAN DE REDACTIE

Frits Booy is alweer toe aan het vijfde deel van zijn serie over de Brinkstraat. De serie wordt gevraagd en gelezen, hetgeen een van de redactieleden opmerkte, toen hij (toevallig?) bij boekhandel Den Boer getuige was van de verkoop – aan een geïnteresseerde voormalige bewoner van de Brinkstraat – van de *Baerne's* met de eerste vier delen van deze reeks. In deze aflevering aandacht voor de even zijde van de straat, met onder andere hotel Velaars en slagerij Van Moorselaar.

In deel 1 van het artikel 'Een kleuterschool voor Nieuw-Amsterdam' (zie *Baerne* maart 2006), beschreef Jaap Kruidenier de voorbereidingen tot de bouw van deze school in de Drentse gemeente. Een school die gedeeltelijk door Het Baarnsch Lyceum werd gefinancierd. In dit tweede en laatste deel wordt, d.m.v. het verslag dat drie schoolkrant-redacteuren schreven, aandacht besteed aan de reis in 1930 naar en het bezoek van een groep lyceïsten aan Nieuw-Amsterdam. Kruidenier geeft de tekst van het opmerkelijke verslag letterlijk weer.

In de serie 'Honderd jaar beeldende kunst in Baarn' schrijft Gerard Brouwer over de tentoonstelling 'Baarns kunstbezit', die in 1948 gehouden werd en bijzonder was door de vele kunstschaten die Baarn op dat moment rijk was. De belangstelling ervoor was groot, echter voornamelijk van buiten ons dorp. Ook toen wilde het in ons dorp kennelijk niet erg vlotten met de belangstelling voor beeldende kunst. In verenigingsnieuws het programma

voor het tweede halfjaar, met als een van de hoogtepunten de in september a.s. te houden, bijzondere excursie naar de Veluwe. Bezocht zullen worden het Jachtslot St. Hubertus en het radiostation Kootwijk.

Vorig jaar plaatsten wij een foto in ons blad, met het verzoek om de namen van de afgebeelde meisjes en jongens. Evenals toen kunnen we ook nu alle namen noemen, dankzij attente lezeressen van *Baerne*.

Teun Stein schenkt aandacht aan bestuurslid Trik Zeillemaker, die onverwacht overleed.

In dit nieuws ook aandacht voor de schenking die de kring kreeg uit de nalatenschap van bioloog dr. Gerard de Vries. Dr. Huub van der Aa schreef in *Coolia*, het contactblad van de Nederlandse Mycologische Vereniging, een In Memoriam voor zijn vriend en oud-collega. De redactie is de heer Van der Aa erkentelijk dat zij dit artikel – in aangepaste vorm – mag publiceren.

Noteert u a.u.b. alvast:

Excursie

op 23 september a.s. naar Jachtslot St. Hubertus en Radio Kootwijk. Zie programma 2006 in het verenigingsnieuws achterin dit blad.

BLIK OP DE BRINKSTRAAT (deel 5)

Afb. 1. Viering van het 25-jarig bestaan van slagerij Van Moorselaar in 1957. V.l.n.r. het echtpaar Van Moorselaar sr., chef Tom Schothorst, Theo van Moorselaar, Nel Goldsmit en Ries van Moorselaar (collectie Van Moorselaar)

Het terrein van hotel Velaars, later hotel Central, liep vroeger helemaal van de Brink tot aan de schoenwinkel van H. van Sitter. Het precieze tijdstip van naamswisseling van het hotel aan de Brink heb ik laatst gevonden in de programma's van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Deze hield haar bijeenkomsten in de toneelzaal van het hotel. In het programma van 15 oktober 1912 heet het bedrijf nog „hôtel

Velaars”, maar in het programma van 11 december 1912 staat „de N.V. Hôtel Central”.

Vanaf 1930 werden er drie nieuwe grote panden op het achterterrein van dit hotel neergezet, waardoor koetshuis en stallen verdwenen. In 1937 werd de straat opnieuw ingericht, waardoor er een totaal andere verdeling van de huisnummers kwam.

Afb. 2. Art deco-tegel in de slagerij van Van Moorselaar, 1931. De tegels werden gemaakt door Rako, een Tsjechische tegelbakkerij in die tijd. In totaal bevinden zich zes van deze tegels in de wanden van de winkel (foto Gerard Brouwer, april 2006)

Omdat het pand meteen achter het hotel het laatst werd gebouwd, kreeg slagerij Van Moorselaar in 1934 nr. 2, daarnaast zaten 2a, 4 enz. Op het nieuwe nr. 2 zat in ca. 1939 H.A.J. Meijer met een hoedenzaak en mej. B.W.M. van Doorn. Daarna kwam mej. B. Jansen. Van ca. 1948 tot ca. 1968 was er de hoedenwinkel van H.J. van Beusichem. In 1968 vinden we in dit pand C.H. van Reede, een beroepspianist, wiens vrouw tot 1994 hier een winkel in hoeden, tasjes en handschoenen had onder de naam 'Maison Libelle'. In 1996 betrokken Hans Haring en Ina Visser het pand en noemden hun nieuwe zaak 'Baru

Fashion' ('Nieuwe Mode'). Helaas heeft Haring er maar kort gewerkt. Na zijn overlijden in 1998 drijft Ina Visser deze winkel met artistieke dameskleding van bedrukte stoffen e.d. Op het nieuwe nr. 4 werkte en woonde in ca. 1939 kapper C. Grasmaijer, in 1948 en 1952 woonde F. Leeman bij hem in. In 1956 en 1961 zit Grasmaijer er alleen. Van ca. 1968 tot ca. 1981 was er dameskapsalon Postma, daarna 'Tom's haar-mode'. Sinds 2003 zit hier dames- en herenkapper 'Hizi Hair'; het is een keten en de naam Hizi komt van Hij en Zij.

In 1931 kwam Andreas (Dries) van Moorselaar uit Hoogland naar Brinkstraat 2 als filiaalhouder in de 'moderne rund-, kalfs- en varkensslagerij' van B. van Zeggelaar uit Amersfoort. Met 80 gulden geleend geld namen Dries en zijn vrouw in 1932 de zaak over; in 1937 kreeg dat pand het nr. 6. Samen maakten ze er een bloeiend bedrijf van met recepten die nu nog gebruikt worden. Naast vader Dries werken Tom Schothorst (chef), zonen Theo en Ries en Nel Goldsmit in de zaak. (Afb. 1). Op zaterdagavond na tien ging vader altijd een borreltje halen in de kapsalon van Grasmaijer. Daar kwam de buurt dan bijeen om over de week na te praten. Ook smulden de medewerkers soms van lekkere hapjes, overgebleven van een receptie van hotel Central. De oude scheidingmuur tussen deze beide percelen is nog gedeeltelijk in tact. Door een hartinfarct moest vader Dries

met het slagersvak stoppen; zijn zonen Theo en Ries namen in 1970 de zaak over. Na 15 jaar zette Ries de zaak van zijn vader alleen voort. Vanaf 1991 leidt dochter Sandra met haar man Peter Gieskens de zaak. Ze weien niet meer maar zoeken nog wel de beesten uit voor de slacht. Sinds enkele jaren doen ze dat niet meer bij veeboeren in de buurt van Eemnes, Nijkerk en Putten, maar bij een veehouders- en slachtbedrijf in Twente. De winkel heeft gelukkig nog steeds de fraaie tegelversiering en tegelvloer in art deco-stijl vanuit de begintijd. (Afb. 2). Er is altijd leuk historisch slagersmateriaal te zien.

In 1937 werden de toenmalige nrs 2a, 4, 4a, 4b, 4c gewijzigd in respectievelijk nrs 8, 10, 12, 14 en 16.

Op nr. 2a zat in 1934 H. Timmer, in ca. 1939 is het nr. 8 met niemand (bakker Groen?). In 1948 had G.H.M. Schouten er een winkel in elektrische apparaten als lampen, stofzuigers en strijkijzers. Vanaf 1948 zat H.C. Hendrikse uit Aalsmeer in deze zaak, waar hij met zijn gezin ook woonde. Hij begon met de verkoop van tv's en wasmachines. Deze werden per bakfiets bij de klanten afgeleverd. Minder kapitaalkrachtige klanten kochten een Hoover-wasmachine op afbetaling en zoon Frans moest dan elke week bij hen f 2,50 (ruim € 1,-) ophalen. In 1957 overleed Hendrikse sr. plotseling en moest Frans met zijn moeder, T.M. Hendrikse-Cline, die in de winkel hielp, de zaak verder leiden. Hij studeerde in de avonduren en haalde alle benodigde diploma's. In 1970 nam Frans samen met zijn vrouw

de zaak van zijn moeder over. Hij verkocht na enige tijd alleen nog maar lampen. In 1972 verhuisde hij naar nr. 16a. In 1981 vinden we op nr. 8 'Ethel Coiffure'. Vanaf 1996 zit er Mado Baarn b.v., een kantoorboekhandel van de familie Kiens. De winkel is genoemd naar een meneer Mado die in 1841 met zo'n soort zaak in Utrecht was begonnen. Deze groeide uit tot een keten, die in handen van diverse families was. Nu zijn er vijf vestigingen en een hoofdkantoor.

Op nr. 4 vinden we in 1934 J.F. van der Garde, in 1936 kwam kapper G.A. Bremmer met zijn gezin uit Duitsland erin. Hij was getrouwd met de Duitse H.A.I. Storteboom, zijn vader kwam uit Nederland. Door de negatieve Duitse politiek van toen moesten ze de wijk nemen naar Nederland. Bremmer vestigde in het pand (later: nr. 10) een dames- en herenkapsalon en een afdeling lederwaren, parfumerieën en zoetwaren, waar zijn vrouw in stond. (Afb. 3). In 1961 vinden we er de ex-vrouw van Bremmer, die een groothandel in zoetwaren was begonnen. In 1968 woonden er ook haar oudste dochter en haar man H. Hepp. In 1971 stopte mev. Storteboom met de zaak, maar zij bleef er tot haar dood in 2005 boven wonen. Toen men onder het pand moest graven in verband met een reparatie aan de riolering, stuitte men op een keienstraatje, dat van het oude hotel Central naar de stallen gelopen moet hebben. In 1972 tot oktober 1979 kwam er de stoffenhandel van Van Dalen; van 1979 tot in 1983 dreef Boske zo'n zaak en Kuijer

deed dat van 1983 tot in 1984. Van 1984 tot 1987 was er het reisbureau 50+-reizen van J. van Zanten. In 1987 is dit pand getrokken bij het 'Goois Modehuis' van R. Giebels.

Na twee jaar leegstand is er nu gevestigd 'Bengha for kids' van Marie-Lizanne Hoedemakers en Herman van Lambalgen. Men verkoopt er o.a. het merk Imp & Elfs, dat is aangesloten bij het 'made-by'-label,

Gerrit een verwarmingsbedrijf in een van de bijgebouwen van hotel Central, met ingang aan de steeg, die nu naar de achteringang van de Bibliotheek leidt. Hun eerste knecht was hun neef Marinus die in 1953 erbij kwam. In 1956 en 1961 vinden we er alleen A. Ouderdorp. Eind jaren zestig verhuisde het bedrijf naar de Burg. Penstraat. Toen was het uitgegroeid tot een zaak met 6 à 7 medewerkers.

Afb. 3. Brinkstraat in ca. 1965. Rechts (nr. 8) een deel van de winkel van Hendrikse, midden (nr. 10) het pand van Storteboom en links (nr. 12) de zaak van Sans (coll. mw. Hepp-Bremmer)

dat een productgarantie voorstaat, enigszins vergelijkbaar met het koffiemark 'Max Havelaar'. Katoenboeren uit India leveren de stoffen en krijgen een eerlijker vergoeding voor hun katoenoogst; ook de productiemedewerkers worden beter beloond dan gebruikelijk. In 1934 zat op nr. 4a (nu: 12) weduwe G. Ouderdorp-van Schalm, zij dreef een winkeltje in fournituren (garen, band, knopen, e.d.) en ondergoed. In ca. 1939 woonde er ook haar zoon Albertus. Deze startte in 1933 samen met zijn broer

In 1968 was er op nr. 12 een winkel met ondergoed, knopen, garen, band e.d. van H.J. Sans, die ook op markten stond. In 1980 kwam R. Giebels erin met damesmode, 'Baarns Modehuis' genaamd; in 1987 werd nr. 10 erbij getrokken en ging de winkel 'Goois Modehuis' heten. In het voorjaar 2004 verhuisde Annie Hartman haar winkel van Brinkstraat 29 naar dit pand. Sinds maart 2005 is er een kantoor van de ANWB/VVV.

Frits Booy

EEN KLEUTERSCHOOL VOOR NIEUW-AMSTERDAM (deel 2-slot)

De Verlengde Hoogeveense Vaart in Nieuw-Amsterdam. We kijken naar het oosten, richting Erica. Op het weiland aan de overkant bevond zich tot 1960 het kleuterschooltje (foto Jaap Kruidenier, oktober 2005)

‘Bij het tweede station waren we allemaal schor, en toch moeten we in het gewone doen wel eens meer lachen, maar blijkbaar niet in die mate, als het hier het geval was.

Vanuit Assen “verprimitiefde” ons voermiddel zich tot een treintje, getrokken door een soort locomotief uit plm. 1870, (ik had eerst 1830 willen schrijven, maar bedacht me dat de eerste in ons land in 1832 rondkachelde.) Op dit werktuig bevond zich het paar mannen, dat men in de regel op een locomotief aantreft. Deze mensen waren bijzonder gek, en schenen op de dames van ons gezelschap een geweldige indruk te

maken. In een minimum van tijd had een van de twee alle geheimen van de machine verteld, en ook die van een gestroopt konijn, dat in een hoek lag te ver..., nu ja, men begrijpt het wel. Loes (?) troggelde mijnheer Eskes een sigaar af, en gaf hem (niet mijnheer Eskes, maar de sigaar) tot diens (niet de sigaar maar mijnheer Eskes), ergernis aan den explicator, die ons allen roet en roet zwarte handen had bezorgd. Eindelijk kwamen we, met kaartjes, die identiek waren met een zeef-

want na elk stationnetje, en dat waren er veel, doorboorde een conducteur ze- in een soort motregen in Emmen aan, en verdeelden ons over de twee hotels, die dit dorpje telt. Mijnheer Eskes en Ernst ontfermden zich over het vrouwelijk deel van de expeditie. Het hotel, waarin de rest zijn intrek nam, werd laat op den avond, het zal zoo ongeveer twaalf uur zijn geweest, vereerd met de bestelling van uitsmijters (!) met thee. De volgende dag bood een oude Ford- autobus zijn binnenste aan, en voerde ons eerst naar een hunebed, en daarna naar de buurt-huizen en kleuterscholen, die Liesbeth en Jo beschrijven.’

'En toen kwamen we in een kleuterklas'

'Daarvoor hadden we veel gezien, verschillende buurthuizen, in één woord onnoemelijk veel. Maar nu werden we binnengeleid in een echte kleuterklas. In de gang gaven de vele kleine houten klompjes ons al een bijzonder gevoel, het deed aan als iets van een andere wereld, al die kleine gelapte jasjes, die ieder hun aparte historie schenen te bezitten, al die verschillende hoofddeksels van de pet met klep tot de ijsmuts toe. De deuring open: licht, orde, veel kinderen en

een kleine juffrouw. Wij schaarden ons langs een wand en wachtten af. Met wijd-open monden bekeek de jeugd uit het eenzame Drenthe ons, wereldlingen! Vreemd, maar geweldig belangwekkend vonden zij ons. Er moest nu iets gebeuren. De leerlingen moesten iets presteeren, en daarom vroeg de juffrouw wie van de kinderen een "versje" wou zingen. Stilte. Angst. Maar Jan die meer gewend was in 't publiek op te treden (zooals even later duidelijk uit zijn houding bleek) stak zijn vinger op. Daarop stond hij op, zette correct zijn stoel

Voormalig terrein kleuterschool ten zuiden van de Verlengde Hoogeveense Vaart (foto Jaap Kruidenier, oktober 2005)

achter de tafel, liep op zwarte versleten sokken naar een soort verhooginkje en klom daarop. Daar stond Jan! Een geelachtige kiel, daarover een soort buis, dat kennelijk zijn vaders jas was geweest en dat hem buitengewoon stond, de genoemde sokken aan de voeten. Daar stond Jan met zijn kale kaaskop, zijn rond gezicht, Jan, jongen, achteraf feliciteer ik je nog eens met je houding. Onverbeterlijk Jan! De eene hand in de zak, de andere in de heup, de rechervoet vooruit, het hoofd in aandacht, want hij zong van Sint Nicolaas, en als men van de Heilige zingt voelt men dat in al zijn leden. Zoo ook Jan. Niets zag hij meer. Hij zong: "Zie de maan schijnt door de boomen", met het eigenaardige accent uit de Noordelijke provincies. Na afloop keek hij tevreden rond en wij barstten uit in een luid applaus. Maar ach, hadden wij dat niet gedaan, want een klein meisje, met een geel vlechtje, schrok daar dusdanig van dat zij diep ellendig begon te snikken, van schrik en angst, en noch Drosteflikjes van Jo Veth noch hartelijk meeleven van juffrouw Frijlink (17) noch mijn troostwoorden hielpen. Ze heeft tot het einde gehuild.

Het tweede lied werd door de heele klas gezongen. "Zachtjes gaan de paardevoetjes, Trippel, trappel, trippel trap". Nadat Jan een tweede succesnummer gegeven had verdwenen we. In een andere klas stond de danskunst op hooge trap van ontwikkeling. Alle kinderen moesten op een rij gaan

staan, ook kleine Greta mocht meedoen, en kleine Greta vond dit blijkbaar een groot voorrecht en genoot. Een van de knaapjes was met zijn hoofd op tafel in slaap gevallen en hoefde niet mee te doen. Hij ontwaakte niet! Op de wijs van "Alles blij maakt de Mei", werd er rhytmisch gedanst. De rustmaten werden doorgespeeld, anders zouden de kinderen telkens zijn opgehouden. Dit ging uitmuntend, alleen kleine Greta liep niet vlug genoeg. Maar nu werd het ingewikkeld: bij "hop" op de knieën. En werkelijk zonk bij "hop" de heele schare op de grond, de handen ontroerend ten hemel gevouwen. Kleine Greta kwam hierin allervoordeeligst uit.

Wij namen afscheid van de Drentsche kleuters. Toen we door de gang liepen (deze kleuterklas was ondergebracht in een lagere school) zagen we door de raampjes van de deuren de meesters pijprookend voor de klas zitten! Jullie hadden het allemaal zelf moeten zien, zoiets is bijna niet te beschrijven, maar toch hoop ik dat jullie uit onze verhalen een klein beeld hebt gekregen van wat wij gezien en beleefd hebben. Wij verzekeren jullie dat dat niet zoo weinig was en dat we veel hebben gezien waarvan we nog niet het minste besef hadden; daarvoor zijn we dankbaar'.

'De opening van ons kleuterschooltje'

'Na de allergezelligste lunch in een van de buurthuizen, gingen we met de bus verder naar het nieuwe kleuterschooltje in Nieuw-Amsterdam. De afstanden

We kijken naar het noorden, richting Emmen. Hier staken de leerlingen van Het Baarnsch Lyceum op 28 november 1930 de Verlengde Hoogeveense Vaart over voor de opening van de school. De pijlers van de voormalige brug zijn nog aanwezig (foto Jaap Kruidenier, oktober 2005)

van de eene plaats naar de andere zijn in Drenthe erg groot. Steeds maar reden we langs eindeloos lange, rechte wegen, die weer langs oneindig lange, rechte vaarten gelegd zijn. Kleine, roode arbeidershuisjes staan op groote afstanden van elkaar langs de weg, en wanneer we aan weerskanten 't land inkeken, zagen we steeds maar dezelfde, grijs-bruine velden, zonder boomen, waarop evenwijdig aan de weg, en even rechtlignig als alles daar is, zwarte langwerpige turfmuren waren opgesta-

peld, steeds meer achter elkaar, tot aan de horizon toe. Daar tusschen door hier en daar nog keeten, scheef in elkaar gezakt, met turf en plaggen. Eindelijk kwamen er meer huizen langs de weg, we gingen een brug over en stonden toen aan de overkant van de vaart voor een klein steenen gebouwtje, rondom vol ramen, met een flinke lap grond erachter: het nieuwe kleuterschooltje. Er waren daar ongeveer twintig menschen, die allemaal hadden meegelopen aan het tot stand komen van 't

schooltje, en die allemaal overgelukkig waren, dat het eindelijk stond. We werden meteen achter 't gebouwtje opgesteld om gekiekt te worden. Sommigen van ons moesten zich neervlijen op een groen, laag kinderbankje, dat in de vochtigzachte veengrond dadelijk tien centimeter verzakte, vooral door 't gewicht van de persoon die in 't midden zat.

Mijnheer Sanders (18), de fotograaf, sprong lenig en sportief om 't toestel heen, speelde kiekeboe, en knipte eindelijk. De resultaten zijn werkelijk wonderlijk goed. We trokken toen allemaal naar binnen, en hingen onze jassen op aan heele lage kapstokjes, zoodat 't wel leek of onze kleeren geknield waren. Links was de "sanitaire" inrichting, alles miniatuur, de waschtafels e.d. heel laag en klein, als voor een poppenhuis. In de gang hing ons embleem, heel bescheiden, in een donkere lijst, tegen de muur. Door een deur met ruitjes kwamen we in de eigenlijke school, die bestaat uit een groote vierkante ruimte, geschilderd in onze Lyceum kleuren met lage kastjes langs de muur, lage vensterbank en kleine stoeltjes en tafeltjes. Rondom hooge ramen, zoodat het er bijna uitziet als een openluchtschooltje.

Daaraan grenst, aan de tuinkant, een soort van groote serre, waar de kleuters ook kunnen zitten en spelen. Het geheel maakt een frissche, vroolijke, modern-practische indruk. In de groote middenruimte waren

langs de muur, stoelen gezet, lange tafels ervoor, in 't midden stond een lessenaar van waaruit de verschillende redenaars hun talenten lieten hooren. De voorzitter (3), een flinke, eenvoudige man, waarschijnlijk onderwijzer op een van de lagere scholen daar, begon kalm en duidelijk weer te geven, hoe de behoefte aan een schooltje steeds grooter geworden was, hoe er eerst 'n lokaal van de volksschool voor gebruikt was, daarna, toen dat verbouwd moest worden tot gymnastieklokaal, zelfs een tijd lang de kerk, totdat dit zooveel bezwaren mee bracht, dat men er toe overging de kindertjes naar huis te sturen totdat er 'n werkelijke school voor hen zou zijn. Toen vertelde hij, hoe ze op alle mogelijke manieren, door lotingen en circulaire getracht hadden wat geld bijeen te krijgen, hoe ze moedeloos geworden waren toen 't onmogelijk bleek verder te komen dan 500 gulden, en hoe toen Mr. Cramer met zijn onbluschbaar optimisme gezegd had: "'t moet er komen en 't zal er komen ook". En 't kwam bij elkaar, omdat Mr. Cramer ons in Baarn toen heeft doen begrijpen, dat 't noodig was daar te helpen.

Zoolang deze voorzitter oplas wat hij te zeggen had, was 't stijf en stoeterig, maar zoodra hij uitwijdde en in vuur raakte, gaf hij er blijk van hoe vol warmte hij en zijn dorpsgenooten voor hun schooltje gewerkt hadden. Hoe 'n prettige, onofficieele stemming er heerichte blijkt wel hieruit: toen hij bij 't slot van zijn toespraak aan de gewone

BAARNS LYCEUM

Embleem van Het Baarnsch Lyceum

bedankjes toekwam, en wilde doorgaan van zijn papier, raakte hij er heelemaal uit, werd toen niet zenuwachtig, maar zei kalm: "U moet 't me maar niet kwalijk nemen, maar ik ben geen rede-naar", waarop van alle kanten klonk: "gus, man, 't is niks hoor, we weten 't wel, ga maar door!"

Daarna sprak Mr. Cramer, die vertelde van zijn bezoeken bij onzen rector, en van zijn lezing in de Aula, terwijl hij natuurlijk ook eindigde met dank

te brengen aan onze heele school, de architect, die gratis de ontwerpen leverde, den aannemer en den schilder, die kosteloos aan 't gebouwtje gewerkt hebben.

Mijnheer Eskes heeft volgens mij die middag het beste gesproken, hartelijk en echt-gemeend, niet stijf en opgeschroefd. Alleen was ik 't lang niet altijd eens met 't geen hij zei. Hij legde er de nadruk op dat door ons enthousiasme, en vooral door de wilskracht van de leerlingen zelf, de 2200 gulden bij elkaar gekomen waren. Maar daarbij heeft hij 't voornaamste weggecijferd. Want wie heeft ons, omdat hij er zelf langen tijd zoo midden in heeft gezeten, zoo ernstig en duidelijk uitgelegd hoe de toestanden in Drenthe zijn, wie heeft de pessimisten steeds weer moed ingepompt, wie heeft ons steeds weer enthousiast gemaakt? Dat was mijnheer Eskes zelf! Ik geloof niet, dat wij zonder hem 't geld bij elkaar hadden gekregen. En daarom komt de lof die hij ons toezwaaide, hem in de eerste plaats toe!

Ernst (10) heeft in 'n vlotte speech het nieuwe kleuterschooltje geluk gewenscht uit naam van het Baarnsch Lyceum en er de aandacht op gevestigd, dat zij ons embleem, en onze lyceumkleuren hoog moeten houden en dat ze 't contact met de "moeder-school" niet mogen verliezen. Daarna heeft het meisje, dat, hoewel ze pas achttien jaar is, de leiding van het schooltje op zich genomen heeft (13), met enkele woorden haar lang niet gemakkelijke betrekking, waaraan ze nog

Opening van de kleuterschool op 28 november 1930 (collectie 'De Aole Tweiling')

De cijfers op de tekening corresponderen met de cijfers in de tekst (zie deel 1 in 'Baerne' maart 2006). Niet alle personen uit de tekst waren op de foto te traceren. Op de eerste twee rijen bevinden zich de leerlingen van Het Baarnsch Lyceum. (1) J. Cramer, Bestuurslid van de Commissie voor Opbouw van Drenthe. Later Commissaris van de Koningin in Drenthe. (2) H. Lunsing, Hoofd van de O.L.S. en initiatiefnemer voor de bouw van de kleuterschool. (3) D. Vossebelt. Voorzitter schoolbestuur. (4) H. Salomons. Ontwerper van het gebouw. (5) H. Jager. Aannemer van het timmer- en metselwerk. (6) E. Madhuizen. Aannemer van het schilderwerk. (7) J.W. Menkveld. Aannemer van het lood-, zinkwerk en sanitair. (8) Dokter In 't Veld. Schoolarts. (9) L. Eskes. Leraar aardrijkskunde aan Het Baarnsch Lyceum. (10) Ernst de Jonge. Leerling Baarnsch Lyceum. (11) Dokter Lodewijks. Huisarts. (12) Mevr. Kroeze. (13) L. Mulder. Kleuterleidster. (14) Mevr. De Haan. Inspectrice Kleuteronderwijs. (15) Jo Veth. Leerlinge Baarnsch Lyceum. (16) Liesbeth Havelaar. Leerlinge Baarnsch Lyceum. (17) F. Frijlink. Lerares handwerken aan Het Baarnsch Lyceum. (18) Hr. Sanders. Fotograaf. (19) Died van Dorp. Leerling Baarnsch Lyceum. (20) Arnold Prins. Leerling Baarnsch Lyceum. De nummers 21, 22 en 23 zijn waarschijnlijk leerlingen van Het Baarnsch Lyceum. Hun namen zijn onbekend

lang “haar beste krachten hoopte te geven”, aanvaard.

De dokter, die al dertig jaar lang te midden van al die ellende ‘t zwaarste werk heeft gedaan (11), schetste ons even in ‘t kort de toestand van vroeger. Toen, bijna geen scholen, geen verpleging, i.p.v. 200 keeten, 2000 keeten, steeds vreeselijke ziekten enz. En hij legde ons uit, hoeveel vooruitgang er was sedert die tijd, hoe de bewoners er tot mensen waren geworden, en hoe juist door ‘t civiliseeren van die kleintjes van 3-6 jaar, een gezondere, en vooral meer menselijke generatie was ontstaan.

De volgende spreker was, geloof ik, de hoofdonderwijzer van de dorpschool, die, doordat hij al jaren voor de “knappe” man in ‘t dorp was doorgestaan, en doordat hij zijn heele leven lang aan kleine kindertjes had les gegeven, een zóó komische, schoolmeestertoon aansloeg, dat we ons soms moeilijk goed konden houden. Toch meende hij het ongelukkig goed, sprak de hoop uit, dat door ons toedoen, nadat we nu zelf in Drenthe waren geweest, in “het rijke Holland” eens wat meer de aandacht zal worden gevestigd op de veenstreek van Drenthe, en dat langzamerhand het heele “rijke westen” zal gaan meewerken aan de opbouw van dat stukje Nederland! Na heerlijke thee en koekjes, ons aangeboden door een paar vriendelijke dames, trokken we allemaal onze “geknielde” jassen weer aan, en gingen huiswaarts, terwijl we waarschijnlijk allen wel beseften, dat we die dag kennis hadden

gemaakt met toestanden, waarover wel veel verteld wordt, maar waarvan we ons geen voorstelling konden maken, omdat we ‘t niet zelf gezien hadden.’

Sluiting

In 1960 werd de school gesloten. Alvorens gesloopt te worden deed het gebouw echter nog enige jaren dienst als onderdeel van een potgrondbedrijf. Nu bevindt zich op deze plek nog slechts een kaal weiland. Het embleem, de lyceumkleuren en het contact met de “moederschool” gingen verloren. Van de leerlingendeputatie is voor zover mij bekend alleen Liesbeth Havelaar nog in leven. De herinnering aan dit schooltje is bijna uitgewist. Moge dit artikel een poging zijn om deze herinnering levend te houden.

Jaap Kruidenier

In het bijzonder dank ik de heer W. Evenhuis van *De Aole Tweiling* voor alle door hem verstrekte inlichtingen. Zonder deze informatie zou dit artikel niet geschreven zijn. Tevens bedank ik de heer P.M. Kraan van het gemeentearchief Emmen voor zijn welwillende medewerking.

Geraadpleegde literatuur:

Emmer Courant (Nieuws- en Advertentieblad voor de Zuid-Oosthoek van Drenthe), jrg. 40, 29-8, 9-9, 2-12-1930.

De Aole Tweiling. Nieuwsbrief Dorpsarchief Nieuw-Amsterdam/Veenoord. Jrg.1 nr.2, jrg.2 nr.1, jrg.2 nr.2, jrg.2 nr.3.

Smit & Delen

N O T A R I S S E N

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: notarissen@smit.delen.knb.nl

Door lucht gedragen

Het Matrair luchtgeveerde,
persoonlijke instelbare matras
- unieke eigenschappen
in een matras
vertegen-
woordigd

*Bezoek ook
onze speciale
bedden-etages.*

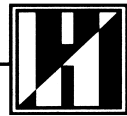
Bed- en linnenspecialzaak

*Slapen
op wolken.....*
Laanstraat 91
BAARN

Tel. (035)5413521
veerkamp@xs4all.nl

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

**Uw vloer
op maat bij**

MAAT parket

MAAT parket v.o.f.
Zandvoortweg 153
3741 BC Baarn
Telefoon 035 602 36 54
Fax 035 602 38 06

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A.Smulders - de Jong en W.P.J. Go emans, apothekers

**UW GENEESMIDDEL
ONZE ZORG**

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

ERICA

LINGERIE & BADMODE

Voor deskundig advies

Voor grote maten

Nachtgoed en Dusters

Reuma ondergoed

Uw maat met de juiste cup A t/m H

Voor kleine maten

Voor hele grote maten

Badpakken en Bikini's

Heren ondergoed

En wij proberen het bijna onmogelijke mogelijk te maken

Laanstraat 71a, 3743 BC Baarn, Tel. 035 642 00 73

juwelier
van doorm

Brinkstraat 14 - 16 3741 AN Baarn
Tel.: 035 - 5413107 Fax. 035 - 5416963

☆ Al vier generaties lang liefde voor 't vak

DICK PRINS

ASSURANTIE- EN HYPOTHEEK ADVIES B.V.

Het adres voor al uw verzekeringen

Brinkstraat 38

3741 AN Baarn

Telefoon 035-5411359

Fax 035-5410063

E-mail: dick_prins.ass.hyp.advies@hetnet.nl

Ook het adres voor hypotheekadvies

VEREENIGING „HET HOOGELAND”

GOEDGEK. BIJ KON. BESL. d.d. 2 DEC. 1892 No. 22

BLOEMPJESDAG

Met toestemming van Burgemeester en Wethouders der Gemeente Baarn, zal op Woensdag 16 Juli a.s. een Bloempjesverkoopdag worden gehouden voor den arbeid der Vereeniging „Het Hoogeland”, onder ontslagen gevangenen, zwervers, bedelaars, drankzuchtigen en maatschappelijk ongeschikten, in hare drie koloniehuisen, waar personen uit alle plaatsen en van alle gezindten worden opgenomen. (Zie s.v.p. het overzicht van het werk der Vereen. over 1929 in dit nummer, door het Comité).

De Bloempjesverkoopsters verrichten allen arbeid gratis en zullen kenbaar zijn aan een band om den arm met den naam „Het Hoogeland”

Vertrouwende, dat ieder naar vermogen zal bijdragen.

HET COMITÉ TE BAARN

HONDERD JAAR BEELDENE KUNST IN BAARN (deel 2)

Kunsthandel 'Rembrandt'

Tussen 1900 en 1940 gebeurde in Baarn veel op ander cultureel gebied. Zo waren er toneelvoorstellingen, muziek, zanguitvoeringen door lokale koren, cabaret- en filmvoorstellingen. Films werden vertoond in de schouwburgzaal van hotel Central (de Swastika-bioscoop, rond 1922) en in hotel 'de la Promenade' (de Hollandia-bioscoop, rond 1924). In de Roxy-bioscoop in 1930 en vanaf december 1930 tot eind december 1972 in theater-bioscoop 'Flora' in de Laanstraat.

Voor de Tweede Wereldoorlog waren er een Baarns Neutraal Gemengd Koor

en een Kon. Emma Koor in het dorp. Het Baarns Mannenkoor trad op in de concertzaal van Hotel 'Central'. In Hotel 'Central' was ook toneel te zien evenals in schouwburg Musis Sacrum, die in oktober 1928 officieel werd geopend met *As you like it* van Shakespeare. Het Concertgebouw kleinorkest onder leiding van Eduard van Beinum bezocht Baarn en speelde in Musis Sacrum. In het Badhotel en in 'Astoria' kon men terecht voor zang en toneel. Een enkele keer ook in de aula van Het Baarnsch Lyceum.

Het Residentie Toneel kwam naar

BAARNSE ONDERWIJZERS TONEELVERENIGING

DE TRIOMPH DER LIEFDE

Charmant Italiaans blijspel van Goldoni - Spel van liefde, vriendschap en goud, in 3 bedr. - Spelleiding RU MULDER - Menuetmuziek door een strijkkwartet - Menuet-dans onder leiding van Rudi Mees

DINSDAG 28 APRIL, 's avonds 8 uur, in Musis Sacrum

Weelderige rococo costuums - Prachtige tonelen
Charmante menuet-muziek - Gracieuse dans

E E N W E E L D E V O O R O O G E N O O R

Kaarten verkrijgbaar: v. d. Ven's Boekhandel, Nieuwstraat, Baarn.
A. Hosper, Heemskerklaan 42 en A. Sybranda, Mesdagplein 39

Prijzen der plaatsen: Loge f 2.-; Zaal rij 1 t m. 7 en Balcon rij 1 f 1.50 - **PLAATSEN VAN F 1.- UITVERKOCHT**

Advertentie in de Baarnsche Courant van 16 april 1936 (collectie DBB)

Musis Sacrum, evenals het Ned. Indisch Toneel en het Rotterdams Hofstadtoneel met Fie Carelsen en Paul Steenberg. De Baarnse onderwijzers hadden zich in een toneelvereniging verenigd, die in april 1936 met het stuk 'De triomf der liefde' in Musis Sacrum optrad, met 'prachtige tonelen, charmante menuet-muziek, gracieuse dans

cadeau naar „Turandot“), waarvan de eigenaar – R. Damen – een tentoonstelling organiseerde van 'den bekenden Schilder-Beeldhouwer Jan Heyens'. In de Oranjestraat was in 1940 de kunsthandel 'Rembrandt' van P. ter Hoeven gevestigd. Langdurig bestond in de Laanstraat de Baarnsche kunsthandel van F. Wijnja, waar veel bijzondere

BEZOEKT DE SCHITTERENDE TENTOONSTELLING

„BAARNS KUNSTBEZIT”

in het gebouw EEMNESSERWEG 30

Tot 29 Augustus dagelijks geopend

's Zondags van 2–5 uur

Werkdagen: van 10–5 uur en Dinsdag-, Donderdag- en Zaterdagavond van 7.30–10 uur

Toegangsprijzen: Donderdags 40 cent

Overige dagen 75 cent

Neem de gelegenheid waar om de Kunstschaten in bezit van Baarnse ingezetenen te leren kennen

Aankondiging van de tentoonstelling 'Baarns Kunstbezit' in de Baarnsche Courant van 17 augustus 1948 (collectie DBB)

en weelderige rococo kostuums', aldus de *Baarnsche Courant* van 16 april. In Hotel 'Central' werd in 1936 een veiling gehouden van schilderijen en aquarellen van oude en moderne meesters. In januari 1940 was in Baarn een (kunst?) winkel aan de Dalweg 6, genaamd Huize 'Turandot' ('voor een

voorwerpen verkocht werden, zoals unica en serica van een van de bekendste Nederlandse glaskunstenaars, namelijk Andries Copier. Bert Stomp schreef in het tijdschrift *Baerne* van maart 2001 over Wijnja dat 'in 1970 ook hier de winkelpui [werd] vernieuwd, lees vernield. Thans zit er de Schoenenreus.'

Joop Colson

Van wat zich tussen februari 1942 en mei 1945 op het gebied van schilder- en tekenkunst in Baarn afspeelde, is weinig of niets bekend. In de twee boeken die verschenen over Baarn in de Tweede Wereldoorlog wordt met geen woord gerept over beeldende kunst. Voorzover Baarners behoefte hadden aan een vlucht uit de dagelijkse narigheid, was die bijvoorbeeld in de bioscoop te vinden. Uit mijn onderzoek bleek dat op bevel van de Duitsers vanaf 1 januari 1942 zo-

wel de *Soester Courant* als de *Baarnsche Courant* opgingen in *De Nieuwsbode*, een *nieuws- en advertentieblad voor de geheele Eemstreek*. Op vrijdag 2 januari 1942 verscheen het eerste nummer van *De Nieuwsbode*. Het blad bestond zegge en schrijve één maand, want op vrijdag 30 januari 1942 kwam nummer 5 als laatste uit.

G.J. Smit en F.H. Bakker (respectievelijk directeur van de *Soester Courant* en hoofdredacteur van de *Baarnsche Courant*) deelden mede, dat 'als gevolg van een nieuwe beslissing van de Commissie voor Persreorganisatie te den Haag, „DE NIEUWSBODE” met ingang van 1 Februari niet meer zal verschijnen.'

Pagina uit de catalogus van de tentoonstelling 'Baarns Kunstbezit' (particuliere collectie)

In en na de Tweede Wereldoorlog kwamen meer kunstenaars naar Baarn. Cuno van den Steene woonde hier sinds de meidagen van 1940, maakte houtsneden, litho's en paneelschilderingen en ontwierp vanaf 1942 wandtapijten, die bijna alle bij zijn vriend De Cneudt werden geweven. Edmond de Cneudt had, na enkele jaren in Soest te zijn geweest, in 1941 aan de Eemnesserweg zijn handweverij en tapijtknoperij gevestigd. Behalve ontwerpen van hemzelf werden in zijn bedrijf enige honderden wandtapijten geweven van bekende Nederlandse kunstenaars. De handweverij en tapijtknoperij van Edmond de Cneudt groeide uit tot een van de vier grootste en belangrijkste in ons land

en was een trefpunt van kunstenaars. De Cneudt exposeerde in 1946 in Het Baarnsch Lyceum 'De Legende van Westenschouwen' naar ontwerp van Cuno van den Steene. Op de tentoonstelling hingen ook drie schilderijen van koningin Wilhelmina. In 1949 toonde De Cneudt het wandtapijt 'Oslofjord' van prof. Axel Revold in de Openbare Leeszaal in Baarn en in 1957 in de raadzaal van het Baarnse gemeentehuis het wandtapijt 'Vleugels' voor de KLM in New York, in dat jaar door Henk de Vos ontworpen. Bij navraag, enkele jaren geleden, bleek dat dit wandtapijt spoorloos was verdwenen. De luchtvaartmaatschappij bleek geen tijd en geld te hebben om het ook door zijn afmetingen (244 x 793 cm) zo bijzondere wandtapijt te zoeken en terug te vinden. **1**

Maurits C. Escher was in Baarn komen wonen, ook in 1941. Hij kreeg in hetzelfde jaar zijn tweede tentoonstelling in het lyceum. Else van der Feer Ladèr-Lohmann woonde met haar gezin in de Hertog Hendriklaan en ging na het overlijden van haar echtgenoot, de kunsthandelaar Cees van der Feer Ladèr, meer schilderen en tekenen.

Vanaf 1946 was kasteel Groeneveld door toedoen van fotograaf Joop Colson, die het gebouw van Staatsbosbeheer huurde, een trefpunt van kunstenaars. In verband met de documentaire, die cineast Jan Vrijman van Karel Appel maakte, woonde en werkte de schilder in 1961 enige tijd op Groeneveld. Estella den Boer had succes met door haar – in

opdracht van boekhandel Van de Ven – ontworpen bevrijdingskaarten. Zij ontwierp ook een reclame in de *Baarnsche Courant* voor kunstnijverheidshuis 'In den Uyl' in de Brinkstraat. Jaap de Ruig, die lokale en regionale roem vergaarde met zijn herkenbare impressies van Baarn en omgeving, zijn portretten en jarenlange lessen in zijn atelier, deed van zich spreken. Jim Frater, getalenteerd kunstschilder uit Ukkel en Domburg, kwam in de wintermaanden naar Baarn en legde veel van zijn woonplaats vast in gemengde techniek. Hij exposeerde in de jaren zestig enkele keren in Baarn, zowel alleen (in de Openbare Leeszaal en Bibliotheek aan de Eemnesserweg) als in groepsverband (in het Nutsgebouw).

Baarns Kunstbezit

'Ter gelegenheid van het 50-jarig regeringsjubileum van Hare Majesteit de Koningin, heeft het bestuur van de Baarnse Oranje Vereniging o.a. het voornemen een tentoonstelling te organiseren van Kunst in Baarns bezit. De Commissie uit het bestuur der B.O.V., die hiermede is belast, is zo gelukkig geweest zich de hulp en voorlichting te kunnen verzekeren van enige bekende Baarnse experts, n.l. de heren M.C. Escher, Ch. van der Feer Ladèr, O. Garschagen en H. van Ingen, die zich bereid hebben verklaard hun beste kunnen aan de tentoonstelling te geven. Nu echter komt het aan op de medewerking van de Baarnse inwoners. Wij vragen u ons tijdelijk af te staan: oude en moderne schilderijen, beeldhouwwerk en verder antieke meu-

belen en curiosa. Diverse toezeggingen van zeer bijzondere en kostbare schilderijen zijn reeds gedaan', meldde de *Baarnsche Courant* van 6 februari 1948, die de oproep afsloot met 'Inwoners van Baarn, kent uw plicht en laat ieder van het moois genieten wat hier in Baarn aanwezig is.'

Er was een ere-comité, bestaande uit de commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht, de hoofd directeur van het Rijksmuseum, de directrice van het

Oorsprong' aan de Eemnesserweg 30, het meest geschikt was voor de tentoonstelling.

De voorbereidingen voor de expositie verliepen voorspoedig en van 31 juli tot 28 augustus 1948 was het Baarnse kunstbezit, in ieder geval een belangrijk gedeelte daarvan, te bewonderen in het gymnastieklokaal van de Oorsprongsschool.

'Plaatsgenoot en vreemdeling zullen zeker verbaasd staan over de kunst-

'De Droom van de Heilige Jacobus de Meerdere', door Jeroen Bosch (pagina uit de catalogus van de tentoonstelling 'Baarnse Kunstbezit'. Particuliere collectie)

Centraal Museum en de burgemeester van Baarn, mr. F.J. van Beeck Calkoen. Dit comité was van mening was dat de openbare school voor G.L.O. 'De

schatten, die zich in het bezit bevinden van Baarnse ingezetenen. In de vacantiemaand moeten duizenden mensen naar Baarn getrokken worden vanwege

de roep die zal uitgaan over het Baarns kunstbezit. [...] De meeste plaatsgenooten verleenden hun medewerking en staan hun kunstschaten voor deze expositie belangeloos af. Ook hier gaf ons Koninklijk Huis weer het voorbeeld. Uit het Koninklijk Paleis Soestdijk werden de belangrijkste kunstwerken toegezegd, waaronder voor deze tentoonstelling zeer toepasselijke historische schilderijen, betrekking hebbende op de geschiedenis van ons Vorstenhuis', schreef de *Baarnsche Courant* van 4 mei 1948. Bij de expositie verscheen een geïllustreerde catalogus, natuurlijk in oranje omslag, 'waarin voor de leek allerlei interessante bijzonderheden zijn vermeld' en waarin de getoonde kunst en kunstnijverheid netjes op soort was gerangschikt. In miniaturen, schilderkunst, prentkunst, meubilair, aardewerk en porselein, kachel en haardplaten, zilver, penningen, gobelins en wapenkussens, kwartierstaat en wapens en kunstnaaldwerk. De informatie betrof zowel de kunst als de kunstenaars. Onder de ruim 200 tentoongestelde voorwerpen waren meer dan 60 schilderijen van Pieter Saenredam, Jacob, Thijs en Willem Maris, Anton Mauve, G.H. Breitner, J. Bosboom, Hieronymus Bosch, Andries Schelfhout, Jozef Israëls, H. W. van Mesdag, Poggenbeek en Cornelis Springer. De expositie werd goed bezocht. Op 13 augustus waren al 1000 bezoekers de kassa gepasseerd. Maar ondanks het nieuwtje voor Baarn viel de belangstelling van de lokale bevolking flink tegen. 'Totnutoe bevond zich onder elke drie bezoekers maar één

plaatsgenoot. Wij vragen ons dan ook af of de Baarns wel voldoende beseffen welk een schitterende tentoonstelling deze maand in de eigen gemeente gehouden wordt. Heus, de Brabanders en Twentenaren zouden niet naar „Baarns Kunstbezit“ gaan kijken, als er niet iets bijzonders te zien is', schreef het lokale nieuwsblad op 13 augustus 1948. Ook de verscheidene grote artikelen in de lokale krant, nota bene met een foto uit de catalogus er bij afgedrukt, konden de dorpingen niet tot een bezoek aan de tentoonstelling vermurwen. Zelfs de 'kwartjesdag' op 21 augustus, die, berichtte de *Baarnsche Courant*, speciaal werd gehouden voor 'Baarnse ingezetenen die de gewone prijzen bezwaarlijk vinden', hielp niet de Baarns op grote schaal naar de tentoonstelling te lokken. Misschien ook wel omdat er op de tentoonstelling geen werk van Baarnse kunstenaars was te zien? In zijn terugblik zei BOV-voorzitter Van Dorp dat de tentoonstelling niet had voldaan aan de verwachting wat het bezoekersaantal betreft. Nadat de balans was opgemaakt bleek dat 80% van de bezoekers van buiten Baarn kwam.

Gerard Brouwer

Noot:

1. Mededeling in de nazomer van 2002 van Gees-Ineke Smit, conservator grafische-, historische- en kunstcollectie van de KLM.

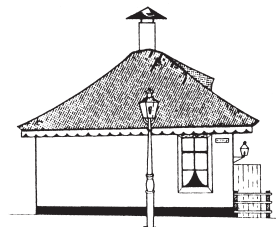
Deel 1 van dit artikel verscheen in *Baerne* van maart 2006.

VERENIGINGSNIEUWS

In Memoriam Trik Zeillemaker (1936-2006)

Wat een schrik om op de dag na Pasen een telefoontje te krijgen met de mededeling dat ons actieve lid Trik plotseling is overleden. Precies 4 weken was zij officieel bestuurslid; op de laatste algemene ledenvergadering van 23 maart schoof zij voor het eerst aan achter de bestuurstafel. Overigens bezocht zij al langer de bestuursvergaderingen als vertegenwoordiger van de werkgroep Oude Begraafplaats. In die werkgroep heeft zij zich met hart en ziel bezig gehouden met het verbeteren van de graven en de begraafplaats. Zo was Trik, als ze ergens voor stond dan ging ze er helemaal voor op haar eigen wijze. Ook speelde ze een actieve rol in de Oudheidkamer. Historie interesseerde haar bijzonder en vanuit haar professionele gaf ze ook bestuurlijke adviezen. Haar laatste bijdrage ten behoeve van de Historische Kring was het doornemen van het boek *De broers en de moeder van Koningin Wilhelmina* om ons (als dagelijks bestuur) te adviseren over het al dan niet bewaren van dit boek. Haar advies om dit boek te behouden zullen wij zeker opvolgen. Zij besloot haar bijdrage met '10 april 2006' en schreef daarbij dat deze datum in 1945 de bevrijdingsdag was van haar geboortestad Deventer. Hieruit blijkt hoe zij met de historie was verbonden.

Op donderdag 20 april waren veel collega vrijwilligers en bestuursleden

aanwezig bij de bijeenkomst in de Ark, die voorafging aan de gang naar het kerkhof.

Wij zullen Trik missen, zowel in het bestuur als in de werkgroepen. Moge zij de rust vinden, die wij haar zo gunnen.

Teun Stein

Programma 2006

■ van 6 mei tot 19 augustus (zie ook de aankondigingen in de *Baarnsche Courant*), wordt een tentoonstelling van werk van Gerard de Vries gehouden in de Oudheidkamer. Adres: Hoofdstraat 1, ingang via de bibliotheek, lift naar jeugdbibliotheek. Getoond worden portretten.

Geopend op woensdagen van 14.00 uur tot 16.00 uur en op zaterdagen van 11.00 uur tot 13.00 uur.

■ 2 september
Cultureel Festival. Onze vereniging neemt ook dit jaar deel aan deze manifestatie in en bij de Speeldoos.

■ 9 september
Open Monumentendag. In de

Oudheidkamer is de tentoonstelling met als thema 'Feest' te zien. Zie colofon op bladzijde 1 voor de openingstijden.

Voor bovengenoemde drie manifestaties worden dringend enthousiaste leden gevraagd, die de surveillance op zich willen nemen. Het gaat hier om enkele uren per week voor beide exposities en om dagdelen voor het Cultureel Festival. Voor informatie en aanmelding gaarne mailen naar: hist.kringbaerne@zonnet.nl

Het programma voor de maanden oktober tot en met december 2006 wordt in *Baerne* van september gepubliceerd.

■ 23 september

Excursie naar Radio Kootwijk en het Jachtslot St. Hubertus.

's Morgens brengen we een bezoek aan Radio Kootwijk. In het Veluwse Kootwijk begon na de Eerste Wereldoorlog de bouw van een radiostation, waarmee een rechtstreekse radioverbinding met Nederlands-Indië tot stand kwam. Rondom de zendmasten, het hoofgebouw 'de kathedraal' en de watertoren ontstond een heel dorp: Radio Kootwijk. Het complex is al jaren buiten gebruik. Naar een nieuwe bestemming wordt naarstig gezocht. Twee gidsen leiden ons rond met name door gebouw A, bekend door zijn bijzondere architectuur (het eerste betonnen gebouw in Nederland) en haar 'radio'-geschiedenis.

In de middag wacht ons een rondleiding door het Jachtslot St. Hubertus in het Nationaal Park De Hoge Veluwe. Dit voormalige imposante woonhuis van de familie Kröller-Müller werd in 1914 ontworpen door H.P. Berlage en in 1920 voltooid. Het jachtslot heeft de vorm van een hertenkop met gewei (Kröller was een fervent jager) en is geïnspireerd op de legende van St. Hubertus, de beschermheilige van de jagers.

Vervoer: per auto.

Tijdschema:

09.15 uur - verzamelen voor vertrek op het stationsplein in Baarn

10.30 uur - ontvangst met koffie waarna rondleiding

12.45 uur - vertrek naar Herberg 'De Boerenkinkel' te Hoenderloo voor de lunch (facultatief)

14.15 uur - vertrek naar het Jachtslot

17.30 uur - terug in Baarn.

Aantal deelnemers: maximaal 35.

Kosten: € 17,-, waarbij inbegrepen: toegang Kootwijk en koffie, toegang park De Hoge Veluwe en rondleiding in het jachtslot. Daarnaast € 6.50 af te rekenen met uw chauffeur.

Niet inbegrepen: € 10,- voor de lunch.

Schriftelijke aanmelding en vooruitbetaling vòòr 1 augustus bij: Dick Alink, Koningsweg 37, 3743 ET Baarn. ING bankrekening 684405032 o.v.v. 'excursie HKB'. In uw brief s.v.p. vermelden of u als chauffeur of als passagier deel-

neemt; hoeveel plaatsen u in de auto voor passagiers beschikbaar hebt en of u deelneemt aan de lunch en daarvoor speciale wensen hebt (bijv. vegetarisch, dieet enzovoort). Gaarne ook het kenteken van uw auto opgeven.

Een bijzondere schenking

De Historische Kring 'Baerne' kreeg kortgeleden een collectie aquarellen in haar bezit, afkomstig uit de nalatenschap van de in juni 2005 overleden bioloog en amateurschilder dr. Gerard de Vries. Dr. Huub van der Aa, oud-collega van Gerard de Vries, bood de voorzitter van de kring dit werk aan

tijdens de algemene ledenvergadering op 23 maart 2006 (zie foto's). De schenking bestaat uit enkele landschappen en een groot aantal portretten. Deels van bekende, deels van – nog – onbekende Baarnaars. De aankoopcommissie kunstwerken van de kring, voor deze gelegenheid uitgebreid met Baarnkenner Cees v.d. Steeg, tekende voor de selectie van de waardevolle schenking.

Gerard de Vries was lid van "De Eemstreek", de kunstenaarsvereniging die in de jaren '40 en '50 in Baarn en in Soest actief was. Ook maakte hij, vrijwel vanaf de oprichting in de zomer van

Twee van de aangeboden tekeningen van Gerard de Vries (foto Joke Veldhuysen)

Huub van der Aa staat gebogen over de portefeuille met werk van Gerard de Vries, terwijl Teun Stein, de aanwezige leden en de fotograaf van de 'Baarnsche Courant' toekijken (foto Joke Veldhuysen)

Teun Stein neemt van Huub van der Aa het werk van Gerard de Vries in ontvangst. Uiterst links achter de bestuurstafel Trik Zeillemaker (foto Joke Veldhuysen)

1974, deel uit van de Vereniging van Beeldende Kunstenaars te Baarn. De Historische Kring 'Baerne' ziet deze tentoonstelling als een hommage aan Gerard de Vries. Zij hoopt hiermee ook achter de namen van de onbekende Baarnse geportretteerden te komen.

Leden van de werkgroep Oudheidkamer zijn, met assistentie van de algemeen secretaris, verantwoordelijk voor de voorbereiding en inrichting van deze expositie; waarvoor veel werk is verzet. Onder meer in de vorm van documenteren, fotograferen en inlijsten van de tientallen aquarellen die Gerard de Vries maakte in het atelier 'de Filosoof' van Jaap de Ruig.

In Memoriam Gerard de Vries (Haarlem 1919 – Baarn 2005)

In de nacht van 10 op 11 juni 2005 overleed in zijn huis in Baarn dr. Gerardus Albertus de Vries, na een ernstige ziekte die zich enkele maanden eerder openbaarde. Gerard was op 9 december 1919 in Haarlem geboren, maar de familie verhuisde drie jaar later naar Baarn. Aanvankelijk woonde de familie De Vries aan de Faas Eliaslaan, dicht bij het Cantonspark, de befaamde hortus van de Utrechtse Universiteit, met het Fytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten en het Centraalbureau voor Schimmelcultures om de hoek. Veel later, na het overlijden van zijn vader, verhuisde de familie naar het huis op de hoek van de Chopinlaan, waar Gerard na het hu-

Gerard de Vries met alpinopet, zoals dorpsgenoten hem vaak zagen (particuliere collectie)

welijk van zijn zus en de dood van zijn moeder alleen bleef wonen. Hij woonde er onder rook van het landgoed Groeneveld, dat eigenlijk zijn tweede thuis werd. Zijn natuurdagboeken getuigen daarvan en gaan terug tot ver in de dertiger jaren en zijn een bron van informatie gebleken voor verschillende latere projecten.

Al tijdens zijn middelbare schooljaren had Gerard contacten met beide genoemde instituten, waarover in die tijd de befaamde prof. Johanna Westerdijk de scepter zwaaide. Maar met name van de ook daar werkzame mycoloog

Reuzentoekan, aquarel door Gerard de Vries. Gesigneerd r.o., jaartal onbekend (particuliere collectie)

Abraham van Luyk leerde hij in de dertiger jaren de eerste beginselen van de paddestoelenkunde. Via Van Luyk kwam hij ook in aanraking met de Nederlandse Mycologische Vereniging

(NMV), want die organiseerde in die tijd soms excursies in de omgeving van Baarn. Gerard zou de paddestoelen zijn leven lang trouw blijven. Zijn studie biologie in Utrecht werd sterk beïnvloed door de oorlog en hij zat zelfs enige tijd ondergedoken bij een buurman. Maar hij had ook veel vrije tijd die het hem mogelijk maakte rond te zwerven. In 1948 trad hij in dienst bij de door hem zeer bewonderde Westerdijk, met de opdracht om een nieuwe afdeling Medische Mycologie op te richten. Die afdeling leidde hij tot zijn pensionering in 1984. Hij speelde enkele decennia lang een vooraanstaande rol in deze discipline die, zeker in zijn tijd, voor een belangrijk deel een toegepaste vorm van wetenschapsbeoefening was. Hij publiceerde tal van artikelen over medische en veterinaire schimmels en was een trouwe bezoeker van congressen en symposia

over dit vakgebied in de hele wereld. Gerard was zeer reislustig en combineerde zijn professionele uithuisigheid altijd met zijn tweede grote liefde: de ornithologie. Als de medische mycolo-

gie hem in een bepaald jaar naar verre landen bracht kon je al maanden van te voren vogelboeken van die streken ter voorbereiding op de reis op zijn tafel aantreffen. Maar ook in Nederland was hij een bekende vogelaar, die in de vogeltijdschriften regelmatig zijn zegje deed. Landelijk bekend werd hij door zijn ontdekking van de Iberische tiftjaf, natuurlijk in 'zijn' Groeneveld en het mag symbolisch genoemd worden dat zijn laatste excursie buitenshuis, twee weken voor zijn dood, een bezoek was aan de Noorse nachtegaal, die in mei van dit jaar niet ver van zijn huis in een grote Baarnse tuin was neergestreden. Zoals gezegd was Gerard van professie een laboratorium-mycoloog, maar net als zoveel andere collega's was hij daarnaast vooral ook veldbioloog. Al vroeg schreef hij artikelen over paddestoelen in *Fungus* en later in *Coolia* en was hij een geziene spreker tijdens bijeenkomsten van de NMV. Daarnaast heeft hij een groot aantal excursies geleid en vooral van die gelegenheden zullen velen goede herinneringen aan hem bewaren.

Naast zijn intensieve wetenschappelijke bezigheden was Gerard artistiek begaafd. Hij heeft zijn hele leven getekend en geschilderd en nam regelmatig deel aan exposities van Baarnse schilders, waar hij opviel als de deelnemer die bijna alles meteen kon verkopen. Er zijn verschillende lokale liefhebbers die schilderwerk van Gerard de Vries verzamelden. Zijn aquarellen van pad-

destoelen zijn ver in de minderheid gebleven bij zijn portretten, landschappen en vogels, die hij uit de hele wereld bijeeschilderde. Zijn artistieke nalatenschap omvat vele honderden werken, waarvan hij er kort voor zijn dood nog veel heeft uitgedeeld aan vrienden en instanties, zoals de Historische Kring 'Baerne', die een aantal portretten kreeg die Gerard in de loop van vele decennia maakte van bekende dorpsgenoten.

Huib van der Aa

(Dit artikel is een verkorte versie van het I.M. in *Coolia*, contactblad van de Nederlandse Mycologische Vereniging, 48, 4, 2005, p. 173/175)

Aanwinsten van de vereniging

Longdrinkglas met opdruk 'Baarns Mannenkoor'

Longdrinkglas met opdruk 'K.S.V. Limvio Baarn'

Sigarendoos (met sigaar) van sigarenfabriek M. de Vries

Hulpstuk voor bankschroef (tegen beschadiging van te bewerken product)

Kruizeel (draagzeel) (hulpstuk bij een kruiwagen)

Klok- en hamerspel (oud gezelschapsspel)

Messenslijper

Plattegrond van Baarn en omstreken op linnen

Plattegrond van Baarn, uitgave woningbureau Vethake

Strijkbout op houtskool

Meubelmakers schaafblok

Meubelmakers lijmtang
Mangelbak
Armband Blokploeg L.B. (uit WO II)
Medailles wandelsportvereniging
'Dudok de Wit'
Albums (4x) met knipsels *Baarnsche Courant*
Map met knipsels *Baarnsche Courant*

Nieuwe atlas

Tastbare tijd: een in 2005 (eerste druk) uitgegeven studie van de provincie Utrecht, met als ondertitel 'Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht'. Het werd geschreven door Roland Blijdenstijn, de eindredacteur van het in 1994 verschenen *Baarn geschiedenis en architectuur*.

Tastbare tijd is een prachtig boek, in een kloek formaat (ca. 24,5 x 29,5 cm), waarvoor kosten noch kleurenfoto's gespaard zijn, maar waarvan de burgers van de provincie Utrecht over het algemeen niet op de hoogte zijn (de meeste redactieleden kenden dit boek evenmin). De indruk bestaat niet dat de provincie veel ruchtbaarheid aan haar atlas heeft gegeven. En dat is jammer. Jan van Boven, gedeputeerde cultuur provincie Utrecht, wist vanzelfsprekend wel van het bestaan af en schrijft in zijn inleiding onder meer: 'Ademloos heb ik dit boek gelezen, verwonderd over het rijke verleden van onze provincie Utrecht.' Hij heeft gelijk.

Het boek heet atlas, omdat volgens de inleiding, tientallen kaarten met daarop de belangrijkste cultuurhistorische kenmerken van de provincie Utrecht erin

zijn opgenomen.

De atlas behandelt in het eerste hoofdstuk de geschiedenis van Utrecht, vervolgens de verdedigingslijnies en daarna de deelgebieden van de provincie. Zoals de Utrechtse Heuvelrug, de Venen, Eemland (het 'lege land') en de Gelderse Vallei.

Naast vele wetenswaardigheden over andere delen van de provincie Utrecht worden Baarn en het bijzondere Baarnsche Bosch (waarvan twee fraaie illustraties op p. 100 en 101) – zij het terloops – op een groot aantal bladzijden vermeld.

In ieder geval is *Tastbare Tijd*, behalve een lees- annex studieboek en naslagwerk, zeker door de vele, vaak paginagrote kleurenillustraties, een mooi kijkboek geworden. Te leen in de OLB en voor nog grotere liefhebbers voor € 29,50 te koop bij boekhandel Den Boer.

Tastbare tijd, cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht, door Roland Blijdenstijn, een publicatie van de provincie Utrecht, uitgegeven door PlanPlan producties Amsterdam, eerste druk 2005, ISBN 90 76092 400.

Wie weet het?

Ook nu had ons verzoek, om de namen van de kinderen op de onderstaande foto, succes. De dames Kramer en Van Kouterik reageerden. Mevrouw Kramer zelfs met alle namen, waarvoor wij haar hartelijk danken. Wij bedanken vanzelfsprekend ook mevrouw Van Kouterik voor haar reactie.

Bovenste rij van links naar rechts:
 Ank Kramer, Ilse Klaassen, Marjan
 Renssen, Corry van Leeuwen, Nelleke
 Vriend, Annette de Bree, Gerard
 Bremmer, Obby Spil, Ricky Crocket.
 Tweede rij van links naar rechts:
 Barend van Kouterik, Guusje Buiting,
 Betsy van Ijken, Mieke Bleyerveld,
 'juf' Ada Verschragen (dus niet –zoals
 abusievelijk in het vorige nummer ge-
 schreven werd – 'juf' Wilma Ooitink),
 Janneke van Lambalgen, Mimy
 Meyhuizen.
 Derde rij van links naar rechts:
 Agnes Breunesse, Willy Doornebal,
 Gera Balke, Bram van Garderen, Harry

Huisman, Jan van Lambalgen, Peter
 Adriaanse.

Zittend van links naar rechts:
 Hans van Asselt, Kees van Lijnhorst,
 Henk Ritsema, Jorco Rondhuis, Hein v.d.
 Ree, Bim (metje) (of Wim?) Vink .

De foto werd gemaakt in het schooljaar
 1959/1960.

Er zijn nog 5 foto's beschikbaar en af te
 halen tijdens openingsuren (zie colo-
 fon) van de Oudheidkamer.

Gevelstenen en hekken

Mevrouw Back reageerde op onze
 vraag (in *Baerne* van maart 2006) om
 informatie over gevelstenen en hekken

De hekvleugels en – stijlen die oorspronkelijk de tuin en ingang van het Incrementum aan de Amalialaan sierden. Nu staan zij aan weerszijden van de ingang van het huis Nassaulaan 26 (foto Gerard Brouwer)

met een e-mail (die wij met haar toestemming hieronder opnemen):

‘Mijn gezin en ik woonden van 1965 tot 1975 in het pand Nassaulaan 26. In die tijd werden vele historische Baarnse panden afgebroken. Ik placht dan met ons eerste kind in het mandje achterop de fiets (het was toen nog heel gewoon dat je geen auto had) van vele van deze panden afscheid te nemen, na een uitvoerige bezichtiging van binnen. Dat laatste was mogelijk omdat na het leeg komen van het pand er meestal nog een antiekveiling in werd gehouden. Ik herinner mij met weemoed het prachtige ‘Baarnsteyn’ met zijn stereotiepe upstairs-downstairs, het mooie pand aan het eind van de Nassaulaan waar nu 3

geschakelde woningen staan. Wat een prachtige kap zat er in dat huis! Ook het Incrementum aan de Amalialaan werd afgebroken. Bij het afval lagen de hekpalen van het pand. Van de aannemer mocht ik deze hebben en hij bracht ze, reuze aardig, naar de Nassaulaan 26, met vele losse brokstukjes erbij. De smid op de Zantvoortweg heeft ze gerepareerd en er een paar hekken bijgemaakt. Aannemer D. Robberse van de Nassaulaan heeft het geheel geïnstalleerd. Het Incrementum leeft nu voort op Nassaulaan 26.’

Dank voor uw reactie!

Voor meer informatie over hekken en gevelstenen houden wij ons graag aanbevelen.

Noot van de redactie:
villa 'Baarnsteyn' stond op de hoek van de Stationsweg en de Prins Hendriklaan. Het monumentale huis werd in het najaar van 1969 gesloopt, hiervoor in de plaats kwamen appartementen.

(Lit. *Baarn in oude ansichten*, p. 116, *Van Baerne tot Baarn*, p. 53).

Inleverdatum kopij

septembernummer 2006: **uiterlijk 10 juli a.s.**

Tekstkopij uitsluitend aanleveren als bijlage bij e-mail, op diskette, cd of dvd. Foto's – scherp en van goede kwaliteit – bij voorkeur op cd of dvd. Het aangeleverde materiaal wordt z.s.m. geretourneerd. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren en/of te wijzigen. Redactieadres: zie colofon bladzijde 1.

Uit de notulen van de laatste ledenvergadering

In 2005 zijn de contacten met de gemeente Baarn verbeterd. Wat de culturele eigendommen van de gemeente betreft: daarvan zal een inventarisatie zal worden gemaakt. Het bestuur is van plan deze met de nieuwe gemeenteraad te bespreken, evenals de status van de Oude Begraafplaats, die als gemeentelijk monument geïdentificeerd zou worden. Nog steeds is het – met enig ongeduld, want de kwaliteit wordt er niet beter op – wachten op de restauratie van zowel het monumentale toegangshek als de muur van de be-

graafplaats.

De invulling van het coördinatorschap van de werkgroep Oudheidkamer is een probleem, na het vertrek uit Baarn van Jan-Pieter van de Belt. De vacature wordt tijdelijk opgevuld door algemeen secretaris Joke Veldhuysen. Er wordt naarstig gezocht naar een opvolger. Ook het plotselinge overlijden (korte tijd na de vergadering) van Trik Zeillemaker leidt tot een vacature (in de werkgroep Oude Begraafplaats).

De Interviewgroep, die in de vergadering van 2005 was toegezegd, is inmiddels geïnstalleerd. Deze groep zal het materiaal (zoals cassettes en uitgetypte interviews) van de vorige groep, uit de jaren '80, inventariseren en overzetten op modern audiomateriaal. Men zal beginnen met het interviewen van oudere Baarnaars.

Baerne bestaat dit jaar 30 jaar! De redactie werkt aan een lijviger nummer in december 2006.

De Archeologische werkgroep heeft in december 2005 een extra bedrag ontvangen voor de aanschaf van een detector.

Duurder worden de huisvesting en de energie, ook de bestuurs- en algemene uitgaven zullen toenemen. Zowel de administratie (nauwkeurig en overzichtelijk, aldus de kascommissie in haar controle), de begroting als het jaarverslag worden door de vergadering goedgekeurd. In 2007 zal de contributie niet worden verhoogd.